

Iskalo vsak četrtak in velja s poštno vred obli v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 25 din., pol leta 12 50 din., četrt leta 7 50 din. Izven Jugoslavije 60 din. Naročnina se pošlje na upravištvo "Slovenski Gospodar" v Mariboru, Korotška cesta 5. Iskal se dopolnja do odločitve. Naročnina se plačuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1.000.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Korotška cesta št. 5. Rukopisi se ne vračajo. Upravniško sprejemo naročnina, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Neodgovorne reklamacije so pošiljati prositi.
Čekovni račun pošlamo urada Ljubljana št. 10.000.
Telefon interurban št. 155.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

50 številka MARIBOR, dne 29. novembra 1923 57. letnik.

Pašičeve bolezni.

Pašič je resno bolan, a še bolj bolan je naš državni zbor. Seje narodne skupščine bi se morale pričeti že 20. novembra, a po vsej priliki se bo skupščina sestala še le v ponedeljek, 3. decembra. Vladna večina je v škrip cih. Proračun za leto 1924 bi moral biti že do Božiča gotov, a še do danes niti finančni odbor ni preštudiral enega ministrstva. Stranke, koje so proti sedanji samobrski radikalni Pašičevi vladi, ne marajo Pašiču dovoliti ogromnih izdatkov nad 10 milijard dinarjev ali v kronah 40 milijard (40 tisoč milijonov kron). Poslanci naše Slovenske ljudske stranke se že od 20. okt. naprej dan za dnem borijo v finančnem odboru proti strašnem razsipavanju, kojega vrši sedanja vlada pod vodstvom Miklavža Pašiča. To niso več običajne seje, ampak naši morajo pri vsaki postavitvi v obširnem proračunu, ki sestoji iz 18 debelih tiskanih knjig, zahtevati popravke in pojasnila. Ako bi naši poslanci (kakor poprej samostojneži) kar meni nič, tebi nič pripustili, da vlada dobi potem proračuna dovoljenje za razmetavanje tako ogromnih svot, bi strašno grešili. A s svojim najodločnejšim nastopom so naši poslanci Pašiču in celi vladi zaklicali: Stoj! Celo pametnejši demokrati hrvaški muslimani iz Bosne nam pomagajo v borbi pri Pašiču. Le Nemci (med njimi Schauer) in Pucljevi zemljoradniki ljubkujejo v Pašičevo vlado. Seveda jim pomagajo tudi Turki iz Makedonije. Vendar pa je moč protesta naših poslancev in drugih, vladi nasprotnih strank tako silna, da vlada ne more naprej. Tako vlada ne bo dobila do Božiča proračuna in bo morala zopet šušmariti z dvanaajstinami. Vidi se jasno, da vlada samo enega naroda v državi nima sreče. Še le, ko bodo v vladi v pravem bratškem sporazumu zastopani vsi trije narodi, bo v naši državi prišlo do redu in pravice, prej pa ne. To je glavna Pašičeva politična bolezen.

Druga bolezen pa tiči v tem-le:

Pašičeva radikalna vlada hoče vse postaviti »unificirati« (proglasiti za celo državo enake zakone). Šole bi naj bile v napredni Sloveniji na enaki nizki stopnji kot na Balkanu. Ceste v istem žalostnem stanju kot v Makedoniji. Vojaki iz Slovenije morajo biti enako ušivi in malarčni, kakor v Srbiji. Naš napredni narod naj bi za kuluk tolkel kamenje na cesti, kakor leni Črnogorec in Sumadijec. A samo enega izenačenja Pašičeva velikosrbska garda noče: ona se na vse kriplje protivi popolnemu izenačenju davkov in drugih bremen. To je najhujša Pašičeva bolezen.

Onim, ki v Sloveniji silijo v srbsko radikalno stran, navedemo v svrhu ozdravljenja samo te-le primere:

Slovenija plača vsega skupaj letno nad 6 milijard

kron (6000 tisoč milijonov kron). Ta denar gre ves v Beograd. Nazaj nam dajo samo toliko, da Slovenci ne moremo ne prav živeti in ne umreti. Od ogromne svote 6 milijard ostane za Slovenijo k večjemu 2 milijardi kron, vse drugo požre nenasitni velebski Beograd. Iz tega sledi, da bi se Slovenija z dosedanjimi davki lahko sijajno vzdrževala. Hudobna in peklenko zvita je laž grdih samostojnežev, da se Slovenija sama ne more vzdrževati. Mi Slovenci plačujemo v državi nad 15 odstotkov vseh davkov, dasiravno nas ni niti 10 odstotkov vsega prebivalstva. Plačamo torej polovico preveč! Če bi imeli finančno avtonomijo, to je za Slovenijo Slovenci lastno kaso, bi si lahko gradili ceste, železnice, mostove, kjer bi hoteli. Sedaj pa se morajo naši poslanci puliti za vsak dinar za Slovenijo. To je zopet ena Pašičeva bolezen.

V proračunu so si posamezni ministri postavili ogromne milijone za »fonde«, s katerimi sami razpolagajo, kakor hočejo. Tako ima na primer Pašič kar na dveh straneh v proračunu po dva in pol milijona dinarjev, za »svoje« svrhe. V času, ko »met in obrtnik stočeta od teže groznih davkov, a delavci sloji strada, je tako razmetavanje vnebovpijoča krivica. Tako kot Pašič, delajo do malega vsi radikalni prvaki. To je korupcija ali najhujša bolezen Pašičeve stranke in vlade.

Naš poslanec dr. Hohnjec se je dne 24. novembra razgovarjal s predsednikom državnega zbora Ljubo Jovanovičem, koji velja kot eden najpametnejših srbskih politikov. Dr. Hohnjec je zahteval, da se morajo najprvo vsi davki in vsa bremena po celji državi in sploh vse pravice in dolžnosti izenačiti; jednako se jih morazdeliti med Srbe, Hrvate in Slovence. Dokler tega ne bo, ne bo mogel parlament delovati. Dr. Hohnjec je zahteval, naj se čimprej predloži postava o izenačenju davkov. Dokler pa bolezen, ki ji pravimo »neenakost«, ne bo odpravljena, bo ostala bolna cela država.

Poleg vseh teh bolezni pa vznemirja sedanjo radikalno gospodo v Beogradu prava Pašičeva bolezen, ki postaja zelo resna. Kako bodo zdravniki lečili starega Pašiča, ne bomo raziskovali. Za vse ostale bolezni, ki jih v tem članku opisujemo, pa je edino uspešno zdravilo — nož — avtonomija.

Delavci, primite jih!

Velike prevare se je izsledilo. Leta 1921 in 1922 je vlada na pritisk naših poslancev dovolila okoli 76 milijonov dinarjev za pomoč krajem, kjer je vladalo pomanjkanje živeža. Slovenija bi naj bila dobila par milijonov dinarjev. Nakupila bi se naj bila koruza in razdelila najbolj potrebnim. Krediti so se porazdelili od strani demokratov, samostojnežev in radikalov, ki so bili tedaj na vladi na demokratske in samostojne zavode. Pucljev »Ekonom« je dobil več stotisoč, veliki del

dinarjev bi bil dal za korajžo, da bi ji mogel v par besedah razložiti usodno pomoto —. Toda niti za stotisoč goldinarjev bi ne bil besedice znil.

»Gospod Hinko«, se je oglasila mati Barba v rahlim, ljubeznivim glasom, »ali ste bili kedaj oženjeni?«

Aleš je hudo zardel. To je pa bilo že nekoliko preveč osebno —.

»Ne!« je rekel.

»In vedno ste takole samevali, brez doma, brez skrbne žene —? Tudi vaš gospod je bil samec, kakor sem brala.« Sočutno je govorila.

Pokimal je. »Človek se vsemu privadi!«

»Seve!« Ampak mislite na stara leta —! Samoten človek, nihče ne skrbi zanj —!»

»Smilite se mi! Toliko let, pa sam —. Tak dober, priden človek —!»

Lenka je rekla te besede. In ko jo je pogledal, je zrlo vanj dvoje prijaznih, sočutnih oči.

Skorajda je bil ginjen. Še so živeli dobri ljudje na svetu!

In res je bilo! Če je pogledal v svoje življenje, kako samotno, zapuščeno, je životaril —. Nihče se ni brigal zanj, nihče ni skrbel zanj, nobenega pravega doma ni imel osamljen, zanemarjen se je potikal po svetu —.

Lenka je bila ljubezniva, dobra ženska —.

Uro pozneje so stopali proti kolodvoru.

Sestanek je koncem koncev pokazal, da drug drugemu ugajajo, posebej Lenka je povdarjala, da je prav zadovoljna.

Tudi Aleš ni hotel biti nevljuden. Sram ga je bilo in bal se je žensk. In ko sta mu nastavili nož in ga naravnost vprašali, kako misli, je zardel ko makov cvet,

Kukovčeva Zadruga v Celju, a največ neka Zerjavova družba v Ljubljani. To je ona družba, katere sedaj uboge delavce farba z neko »Unijo«.

Banke in ti zavodi liberalnih »Jutrovih« bogatinov so kredit od vlade prevzeli, a pomoči niso dali nikomur. Vprašamo vas, ubogi delavci v rudokopih, fabrikah, na železnici in vas revne viničarje: Ali ste od samostojnih in liberalnih bogatinov dobili vsaj kilo koruze ali moke? Ne, nobeden delavec ali invalid ni dobil nič. Samostojneži, demokrati ter z njimi v »kšeft« združeni voditelji socialnih demokratov (Kristan) so s temi od vlade dobljenimi krediti vršili velike milijonske kupčije. Ravno te dni se odkriva cela ostudno-grda igra, koje so igrali samostojni, liberalni in socialdemokratski generali v Sloveniji z ubogim, gladnim ljudstvom. V »Slov. Gospodarju« bomo o tem podrobno poročali, ko bo cela grda oderuška zadeva do nagega odkrita.

Še druge smrdljive stvari se odkrivajo. Znani Etbina Kristan, vodja socialne demokracije je tako »ljubil« slovenske delavce, da se je dal od Pašičeve vlade plačati. Postal je kraljevi vladni izseljeniški komisar v Novem Jorku. Dobiva mesečne plače 500 dolarjev, to je 90.000 kron mesečno. Plačo dobiva, a dela nič. Vlada niti ne ve prav, kje se nahaja sedaj g. Etbina. Za uboge izseljence ni mignil niti z mezincem. Denar pa vleče.

Vse protikrščanske stranke so si do pičice enake. Vlečejo in farbajo uboge delavce, pospešujejo draginjo, a voditelji demokratov, samostojnežev in socialnih demokratov si z milijoni polnijo žepce, a gladnim delavcem kažejo fige. Le poglejte si Antona in Etbina Kristana. Poprej sta kričala na defavskih shodih in se celidila same ljubezni do delavstva, a sedaj sedi Anton v prešernem avtomobilu, a Etbina v mehkem naslonjaču v Novem Jorku.

Milijonar Zerjav s svojo »Unijo« pošilja svoje agente okoli in lovi uboge delavce v to, od milijonarjev in verižnikov ustanovljeno društvo. Kakor na tisoče ubogih, gladnih ljudi stoče vsled krivde demokratov, tako se bodo jokali vsled prevare tudi tisti, ki še danes kaj verujejo zapeljivcem iz demokratskih in rdečih vrst.

Hranilnice in posojilnice niso podvržene državni kontroli.

1. Neosnovane govornice.

Zadnji čas so se začele razširjevati vesti, da bo država kontrolirala vse hranilnice in posojilnice. Te vesti trdijo, da bo ob tej priliki država odtegnila vlagateljem eno celo tretjino njihovih vlog.

Kakor so take govornice smešne in neosnovane, vendar je zadeva resna v toliko, ker te govornice pričajo, da

zbežano gledal krog sebe, le v Lenko si ni upal pogledati, in nazadnje je vljudno odgovoril:

»Seveda! Bi že ampak —.«

»Ampak —!»

Da bi le znal povedati, kaj je pravzaprav tičalo za tistim ampak! Da je bil star samec, da na ženitev nikdar misli ni razen v svojih povestih, da se je bal živih žensk ko vraga —? Toda navsezadnje, Lenka je bila res ljubezniva ženska in — ali se bo spet otepal po svetu s kakim nerodnim malopridnežem —? Vse to je bilo res, ampak —.

In spet je bil tam ko poprej.

Lenki seveda ni ušla razlika med podjetnim Hinkotom v pismu in med boječim človekom, ki je sedel pred njo. Aleš je bil že v strašni zadregi, vsak hip si je mislil, da bo prišla na dan prevara.

Pa brihtna Lenka jo je brz uganila.

»Veste, jaz mislim, to je zaradi tega, ker ste tako skromen in boječ človek v obnašanju! In pa ker ste živeli vedno sami —. Da bi vas le jaz dobila v roke —!»

Zmenili so se končno, da pojde pogledat na Lenkin dom. Uro vožnje je bilo z vlakom in zvečer bo že lahko spet v mestu.

Manj iz prepričanja kakor iz vljudnosti se je Aleš vdal. Ni hotel žaliti dobrih žensk. In na vseznaj, če si je tudi pogledal »Mirni dol«, kakor se je imenovalo posestvo, saj s tem še ni ničesar obljubil.

Potoma je Lenka hvalila Aleša Blaža. Vsa njegova dela je brala, je pripovedovala, doma jih je imela v svoji knjižnici, vse krasno vezane. Njen vzor da je Aleš Blaž od njene mladosti sem, njegove povesti so njeni ljubljenci.

»Veste, rada bi ga bila poznala, tega velikega moža. Škoda da je tako nanagloma umrl! Pa seve, taki slavni

Živ pokopan.

Po angleškem izvorniku A. Bennetta napisal Paulus.

6. nadaljevanje.

»Res, vse preveč ste skromni! Saj pravim, ves tak ste, kakor vaša slika!« je povedala Lenka in ga gledala.

»Kakor moja slika —?« Aleš se je čudil. Kolikor je on vedel, ni bil njegov obraz prav nič podoben Hinkotovemu.

»Da!« je odgovorila z vnemo. »Isti nekoliko plahi izraz v licu, posebno v očeh. Sicer pa pameten, resnoben, da, duhovit obraz. Takoj sem vas spoznala, ko sem vas zapazila pred gledališčem. Posebno po drznem orlovskem nosu!«

Aleš se je še huje čudil.

»Ali imate sliko seboj?« je vprašal. Radoveden je bil, katera Hinkotova slika bi imela njegov nos.

»Seveda jo imam!«

In izvlekla je iz ročne torbice majhno sliko.

Aleš je pogledal.

Ah —! O ti zlikovec —!

Rajni Hinko je poslal na ogled svoji izvoljenki — sliko svojega gospoda in mojstra Aleša Blaža!

Aleš je pozabil, da je umrl, pozabil je na svojo vlogo, pozabil na vse —.

»To je moja slika!« je hlalnil. »To ni —.«

»Seveda je vaša slika!« se je ljubko nasmejala Lenka. »Le poglejte tele otožne, plahe oči, ta zamišljen, oduševljen obraz! In predvsem, tale drzni orlovski nos! Plahost in drznost v eni osebi! Povem vam, ta slika je odločila za vas!«

In z ljubko, šegavo kretnjo je shranila sliko spet v torbico. —

Aleš Blaž je bil kratkomalo nem. Sto, da tisoč gol-

so gotovi krogi na delu v svrhu, da oškodujejo hranilnice in posojilnice, da ustrašijo male varčevalce, ki imajo denar v hranilnicah in posojilnicah.

Proti tem govoricam moramo ugotoviti, da zadržne hranilnice in posojilnice državni kontroli niso podvržene in državna uprava s temi denarnimi zavodi sploh nima nobenega posla, temveč samo sodišče. Revidira pa jih vsaki dve leti Zadržna zveza po svojem revizorju.

2. Mestne hranilnice so pod državnim nadzorstvom.

Opozarjamo pa naše ljudi, da naj dobro ločijo med mestnimi ali regulativnimi hranilnicami in med zadržnimi hranilnicami in posojilnicami. Mestne (regulativne, občinske) hranilnice podležejo nadzorstvu državne uprave, katere nadzoruje vse poslovanje teh hranilnic in gleda, da se vpoštevajo pravila in dotični zakon pri poslovanju. To kontrolo nad mestnimi (regulativnimi) hranilnicami država tudi vrši in sicer vrši v taki smeri, kakor prihajajo povelja iz Beograda. Zadnji čas pa so povelja iz Beograda taka, da naj se pošiljajo v Beograd občinski, okrajni, cerkveni, cestni in drugi javni denarji in da naj te regulativne hranilnice nalagajo ves odvišni denar le pri državni hipotekarni banki v Beogradu. Državna hipotekarna banka je namreč lasko leto preosnovala iz stare Uprave fondov in je svoj delokrog razširila na vso državo. In ta državna hipotekarna banka je upravičena upravljati vse državne in druge javne fondove, nadalje pupilarne in depozitne glavnice, dalje občinske in okrožne glavnice, pa tudi vse one glavnice in denarje cerkva, samostanov in drugih korporacij, ki se pobirajo v dokladah in se v šestih mesecih ne uporabijo za to, čemur so namenjene. Ta državna hipotekarna banka ima torej pravico, da se morajo pri njej nalagati vsi javni denarji, zlasti: občinski, okrajni, cerkveni, sirotinski, cestni itd. Namen je jasen, namreč ta, da bi se še več slovenskega denarja zbralo v Beogradu, da more ž njim nikdar sita čaršija špekulirati. In razumljivo je, da bodo mestne (regulativne) hranilnice neprestano pod pritiskom državnih oblasti, katerim komandira Beograd. Te državne oblasti bodo gledale na to, da se pošiljajo državni hipotekarni banki v Beograd vsi javni denarji (kakor smo jih zgoraj našteali), pa tudi ves odvišen denar mestnih hranilnic.

3. Zadržne hranilnice in posojilnice so neodvisne.

Nasproti tem so pa zadržne hranilnice in posojilnice popolnoma neodvisni zasebni zavodi, za katere jamčijo neomejeno vsi člani posestniki s celim svojim premoženjem, katere vodijo posestniki sami in pri katerih državna družne hranilnice in posojilnice zato nikdar ne bodo pošiljale denarja, kam naj pošiljajo svoj odvišni denar. Zadržne odvišnega denarja državni hipotekarni banki v Beograd, ker se svoje neodvisnosti dobro zavedajo in ker se zavedajo tudi, da so njihove naložbe ljudski denar in da ima le ljudstvo do njih pravico.

Opozarjamo zato vsakega, ki bi slišal kake govorice o hipotekarni banki v Beogradu, naj se ne odpora, ampak hitro odstopi od vsake govorice o hipotekarni banki v Beogradu, da ne bi bil pošiljal svoj odvišni denar v državno hipotekarno banko v Beograd, naj pojasni, da je to neosnovana govorica, ki mogoče izvira iz zlobnega namena, vlagatelje ustrašiti in naše zadržne hranilnice in posojilnice oškodovati.

4. Državna kontrola bank se mora izvrševati.

Pač pa bo morala državna uprava bolj strogo kot do sedaj nadzorovati banke. Polomi kar treh bank zaporedoma, dveh v Beogradu, in ene v Zagrebu, so vlado šele spomnili, da ima tudi ona pri bančnih polomih svoj del krivde, ker je zanemarila nadzorstvo, ki ji gre po zakonu. In ne le svoje krivde, tudi svoje škode se je morala

možje so nedostopni za nas navadne smrtne ljudi. Še kdove, če bi znala govoriti z njim —. Sicer sem tudi jaz svojčas hodila v šolo —.

«V meščansko šolo smo jo poslali, tistikrat ko smo stanovali še v C., je razlagala mati Barba.

In pripovedovala je o svojem možu. Obširno lesno trgovino je imel in povrh še malo tovarno za pohištvo. Lenka se je zaljubila v njegovega prvega delavca — «Taki so pač mladi ljudje!» — in oče ga je naredil za tajnika. Po njegovi smrti pa je vse prevzel. Tih, miren človek je bil, pa bolehen. Kmalu je umrl. Prodali sta, si kupili daleč v stran, blizu L., kjer sedaj stanujeta, posestvo, lično hišo in nekaj zemlje. «Kar je še ostalo, pa sva naložili na delnice velike lesne družbe. — In od tega živiva. Ni mnogo, pa živeti se da. — In moža potrebuje Lenka, moža! Saj veste, delnice so kočljiva reč in v takih rečeh je pač le možki bolj na mestu. Obstreti so najin skoraj edini dohodek in vedno naju je strah —.»

Nato so govorili o «Mirnem dolcu».

«Ugajalo vam bo!» je pravila mati. «Nekoliko na samotni je, pa mirno in nemoteno se živi pri nas. Najlepše na vsem je velik vrt. Z njim ima Lenka posebno veselje. Kajne Lenka?»

In Lenka je pripovedovala o vrtu in čas je mineval. V zadnjem trenutku so prihiteli na vlak.

Toda v zadnjem trenutku ni nikdar dobro stopiti na vlak, posebno ne, če človek spremlja obojavljive ženske.

Vlak se je odpravljaval, sprevodniki so treskali z vratkami, nervozno je sikala lokomotiva.

Urno je odprl Aleš svojim čamam nekje vrtica, jim pomagal po visokih stopnicah, najprvo obilni ma-

spomniti. Saj bo pri polomu Ujedinjene banke poleg vlagateljev trpela tudi država, oziroma njeni zavodi: poštna hranilnica, državna hipotekarna banka in razredna loterija teže milijone dinarjev škode.

Polom Ujedinjene banke je tudi pokazal, za kakšne nesolidne banke zbira denar državna hipotekarna banka. In ne le, da se s tem denarjem podpira špekulacija belgrajske čaršije, nazadnje gre ta denar še v zgubo.

ZADRUŽNO-SOCIALNI TEČAJI.

Zadržno-socialni tečaji se vršijo gd 3. do 14. decembra po naslednjih sodnih okrajih:

3. decembra (ponedeljek) ob 9. uri dopoldne: Sv. Lenart v Slov. gor. v društveni dvorani pri Arnušu (za sodni okraj Sv. Lenart).

4. decembra (torek) ob 10. uri dopoldne: Konjice v prostorih Kmečke hranilnice in posojilnice (za sodni okraj Konjice).

6. decembra (četrtek) ob pol 9. uri dopoldne: Ptuj v minoritskem samostanu (za sodni okraj Ptuj).

7. decembra (petek) ob pol 9. uri dopoldne: Maribor v Lekarniški ulici 6 I (za oba sodna okraja: Maribor lev in desni breg).

10. decembra (ponedeljek) ob pol 9. uri dopoldne: Prevalje v dvorani Kat. izobraževalnega društva (za sodni okraj Prevalje).

11. decembra (torek) ob pol 9. uri dopoldne: Marenberg v gostilni Brudermann (za sodni okraj Marenberg).

13. decembra (četrtek) ob 9. uri dopoldne: Slov. Bistrica v posvetovalni dvorani Okrajne hranilnice (za sodni okraj Slov. Bistrica).

14. decembra (petek) ob 9. uri dopoldne: Središče v Društvenem domu (za sodni okraj Ormož in za Medjimurje).

Iz delovanja naših poslancev.

Sv. Danijel pri Prevaljah. V nedeljo, dne 18. t. m. se je vršil shod SLS v Sv. Danijelu pri Prevaljah. Shod je bil v kljub slabemu vremenu jako dobro obiskan. Poslušalci so z zanimanjem sledili govoru poslanca Kugovnika, ki je temeljito obrazložil delo SLS v parlamentu, ovrge laži, ki jih naši nasprotniki ustno in po časopisih razširjajo med ljudstvom. Razložil je tudi, da bo treba veliko vztrajnosti, da dosežemo naš največji cilj: avtonomijo. Ob koncu se je g. župnik zahvalil govorniku in pozival vse navzoče, da ne omagajo, kajti le na ta način bomo celemu svetu dokazali, da naša avtonomija ni puha fraza. Po shodu so se obravnavala še razna prečta vprašanja, n. pr. kuluk, kateremu nasprotuje vse kmetško ljudstvo. Zborovalci se so razšli z željo, da grede naši poslanci v parlamentu ubrano pot naprej do zmage.

Shod SLS pri Sv. Martinu na Pohorju v nedeljo, dne 18. novembra je bil razmeroma dobro obiskan, dasi je bilo vreme skrajno slabo, dež in snežen metej. Shod je otvoril in vodil g. župnik Sinko. Poldrugo uro trajajoče poročilo poslanca Paleža o delu poslancev Jugoslovanskega kluba v parlamentu in boju zoper krivice, katere nam kopiči centralistična srbijska vlada, so zborovalci z veliko pozornostjo zasledovali ter soglasno izrekli zahvalo in zaupanje poslancu in celemu Jugoslovanskemu klubu z zahtevo, da se borimo tako dolgo, da dosežemo naš cilj: avtonomijo.

Pišce. Tukaj je bil v nedeljo, dne 18. t. m. shod SLS. Poročat je došel poslanec Krajnc. Istočasno in na istem mestu so bili naznanjeni tudi shodi Samostojne kmetijske stranke in socialdemokratske stranke. Ob 8. uri je otvoril

mi, nato prijazni vdovi. In nato se je še sam prijel za ograjo ob stopnicah, da bi se povspel kvišku.

Bilo je pa, da je tistikrat vihral silen veter črez mesto. Ko je torej Aleš visel napol v zraku, z eno roko na ograji, z drugo ob vratcih, je pridivjal odnekod po kolodvorskem prostoru silen sunek hudobnega vetra in je strgal Alešu gladkokratko klobuk z glave.

Ker brez klobuka nihče noče v svate, je tudi Aleševa prva skrb bila ta, da je urnih nog ubral za nezvestim tovarišem svojega življenja.

Pa taki klobuki so nagajivi, kadar začutijo svobodo. Trikrat je bil beguncu že tako trdo za petami, trikrat je stegnil roko za njim, pa vsakokrat se mu je prav v poslednjem trenutku hudomušno spet izmuznil. Kdo ve, kod sta se lovila za različnimi plotovi in pregrajami. In Aleš je s tako vnoemo posvečal vso svojo pozornost napornemu, pa zanimivemu lovu, da ni videl več ni slišal več ničesar —.

In ko je končno zmagoslavno in ves rdeč v lice privihral krog ogle s klobukom v roki, ni bilo ne vlaka ne neveste ne mame več —.

IV.

Aleš Blaž je sedel v svoji udobni sobici «Pri treh zvezdah» in pisal pismo.

Ni mu bilo videti, da bi ga bila nezdoga s klobukom hudo ujezila. —

Ko se je tistikrat prepričal, da ni več vlaka in ne žensk, se je najprvo plaho ozrl naokoli, ali je kdo zapazil njegovo nesrečo, nato pa si je potisnil klobuk globoko na čelo, se izmuznil iz kolodvora in šel proti svojemu hotelu.

Med potom je doživel čudne, nečuvane reči.

shod načelnik krajevne organizacije g. Podvinski in dal besedo poslancu Krajncu, ki je v blizu poldrugournem govoru orisal današnji položaj. Po njegovem govoru je staval nanj socialist Umek vprašanje, kako stališče zavzema naša stranka glede agrarne reforme in davka na premoženje. Poslanec Krajnc je dal nato obširno razjasnilo ter pojasnil zlasti razliko med enkratno oddajo premoženja ter premoženjskim davkom. Potem je dobil besedo g. Urek, bivši poslanec Samostojne, podpredsednik narodne skupščine, ujaljeni ministrijski kandidat, posestnik vile v Globokem in prijatelj sodišč ter na dolgo klobasaril in hvalil centralizem in Samostojno; pravil je, da je vseh hudih časov kriv dr. Korošec in njegova stranka. Od Krajncu in Podvinskega je dobil pošten odgovor. Posebej je poslanec Krajnc vprašal Ureka, naj pove, kako so se samostojni zadržali, ko je SLS zahtevala generala Zečevića pred sodišče. Urek se je nekaj časa opravičeval, ko je pa videl, da je vprašanje zanj nevarno, jo je korajžno odkuril, čeravno so ga naši in socialisti klicali nazaj. Omeniti treba, da je shod, ki se je vršil mirno in trajal od 8. ure zjutraj pa do pol 12. ure opoldne, pokazal, da Urek razum svoje stalne garde nima v Pišecah prav nobenega zaupanja.

GNOJENJE VINOGRADOV.

Vsaka rastlina potrebuje za svojo rast več ali manj rastlinske hrane, ki jo dobiva iz zemlje, nekaj pa tudi iz zraka. Ščasoma pa se hrana v zemlji izčrpa, ako je ne nadomeščamo potom gnojenja, ali pa so vplivi narave premajhni, da bi zadoščali potrebam rastlin z ozirom na novo se tvoreče hranilne snovi. Na ta način začnejo rastline v rasti zastajati, ali pa vsled pomanjkanja hrane popolnoma usahnejo. Nadomestitev rastlinske hrane se vrši na razne načine. V gozdu odpadajoče listje segnje na tleh in tako vrača zemlji snovi, iz katerih je nastalo. Tu beležimo zgubo na rastlinski hrani samo v lesu, ki je prirastel. Na polju se spravi žetev, ter je zemlja oslabiljena za prirast slame in zrna. Vinograd donaša rožje, listje in grozdje. Plod se obere in spravi, rožje se poreže in pokuri, a listje raznosi veter, tako, da je letna izguba na hranilnih snoveh tukaj izredno velika. V nekaj letih bi se zemlja na ta način izčrpalala in prirastek v obliki plodu bi postal leto za letom manjši ter bi bil nazadnje tako majhen, da bi ne zadostovala niti za pokritje obdelovalnih stroškov.

Da se temu izognemo, moramo hranilne snovi zemlji vračati, ali z drugimi besedami povedano, vinograd moramo izdatno gnojiti.

Če hočemo pravilno gnojiti, moramo vedeti, kaj potrebuje vinska trta za svojo prehrano. Kakor ogromna večina rastlin, sprejema vinska trta svojo hrano iz zemlje s pomočjo malih, resam podobnih korenin, ki vsrkavajo hranilne sestavine raztopljene v talni vodi. Vse te sestavine se kemičnim putem dajo razdeliti v več prvin (elementov), iz katerih so nastale. Po največjih poizkusih sestoji zemlja in vse kar je okrog nje iz 90 prvin, od katerih potrebujejo rastline deset in sicer in dušik, kalij, fosfor, apnik, magnezij, železo, klor, kremenjak, natron in žveplo. Najglavnejše so prve štiri, ki jih moramo dovajati zemlji v zadostni množini. Ogljikov dvokis, ki je potreben za tvorbo škroba in sladkorja sprejema vinska trta iz zraka skozi listje. — Glede te snovi se torej ni bati, da bi zmanjkala v ogromnem zravnem prostoru.

Sestav zemlje je zelo različen. V eni se nahaja več hranilnih snovi. Mi kratko rečemo, da je zemlja slaba in nerodovitna ali dobra in rodovitna. Po rasti lesu trs že lahko presodimo in doženemo, kaj mu je potrebno, da bode močnejši in rodovitnejši.

Na oglu ulice, sredi najživahnejšega prometa, je stal slabo oblečen fantalin in držal na dolgem drogu rdeč lepak z napisom: «Slavni pisatelj Aleš Blaž nenadoma umrl! — Berite našo posebno izdajo!» Poleg njega je stal drug fantalin s kupom časopisov pod pazduho. Ljudje so se trgali zanje.

In na oglu druge ulice je stal mož z rumenim lepakom na dolgem drogu in s še debelejšim napisom: «Naj-novejše o smrti Aleša Blaža —! Posebna izdaja «Dnevni-h novic» —!»

In dalje po ulici je molel iz vrveža ljudi in vozov še tretji, četrti in peti lepak, vsak v drugi barvi, in vsak je kričal na ves glas, da je umrl «slavni, najslavnejši, priljubljeni pisatelj», da je umrl «naš pisatelj».

Ljudje so se pulili za posebne izdaje «Družinskega dnevnika», «Meščanskega glasnika», «Večernega lista», «Opazovalca», «Domačega pripovedovalca», in vseh mogočih drugih listov in časopisov. Nisi srečal človeka več, ki bi ne strmel v list papirja. In ko si je prebral vsak svojo posebno izdajo, si jo je vtaknil v žep, ali pa jo je vrgel od sebe in veter je raznašal na vse kraje neba pretresljivo novico, da je umrl slavni Aleš Blaž.

Plaho se je Aleš umikal heročim množicam. Kjer je le mogel, je zavil v stransko ulico. Ni se bal, da bi ga kdo spoznal, saj ga menda nihče ni poznal v rodnem mestu. Toda neznano, čudno čustvo mu je grabilo po srcu, v grlu ga je davilo, v prsih ga je tiščalo. Zakričal bi, na ves glas bi jim zavpil, tem ljudem —.

Bežal je pred njimi, bal se je samega sebe —.

Sam ni vedel, kako je bilo, da je prišel pred hišo svojega založnika. Tamle je stala, visoka, večnadstropna palača in — da, zares, črna zastava je vihrala raz strehe! —